VERZAMEL-ERVARINGEN

I

Wat betreft mijn verzamel-ervaringen in Nederland, het is geloof ik noodzakelijk over lange perioden frequent naar dezelfde plaats terug te keren; in de jaren 1945-1956 deed ik mijn beste vondsten bij Scheveningen. Statistisch is gemakkelijk aan te tonen dat de belangwekkendste vondsten op ons strand op zondagen zijn gedaan ter hoogte van Hoek van Holland, Scheveningen, Katwijk, Noordwijk en Zandvoort, eenvoudigweg omdat die stranden door hun ligging de meeste belangstelling trokken. Verder heb ik goede herinneringen aan twee verloren gegane plaatsen, het beroemde Groene Strand van De Beer - een enorme vlakte waar altijd wat moois te vinden was - en De Kaloot, destijds een fameuze vindplaats van fossielen, moeizaam te bereiken, maar altijd de moeite waard. Trouwens, Zeeland heeft mij altijd geboeid en veel opgeleverd. Mijn beste vindplaatsen waren de dijken van de Oosterschelde ter hoogte van Wemeldinge, Ierseke en omgeving, waar ik in de late jaren veertig veel interessants te pakken kreeg. Verder waren mijn rijkste vindplaatsen de onvolprezen Noordzeestranden van de Waddeneilanden Texel (1948, 1949) en Terschelling (1950). Op de Boschplaat (Terschelling) verzamelden wij eigen van een inktvis

Alloteuthis subulata), die we in een aangespoelde fles opborgen; toen wij later door een onweersbui gedwongen waren dekking te zoeken, kwamen de eieren uit en begonnen de miniatuurinktvisjes door de fles te schieten! Echt rijke vindplaatsen van landmollusken in Nederland ken ik eigenlijk niet, behalve uiteraard hier en daar in Zuid-Limburg en natuurlijk het Haagse Bos. In de late jaren veertig demonstreerde Kuiper mij voor het eerst de zeefmethode in het Haagse Bos, dat toen nog overal de enorme schade van de oorlog vertoonde; wij verzamelden prachtig materiaal in het oudste restje van het bos langs de Benoordenhoutseweg, o.a. Vitrea crystallina en V. contracta, Acanthinula aculeata, enz.

Verder in Europa waren mijn rijkste vindplaatsen in Zwitserland; voorts Frankrijk, Wales en Skandinavië. In Zwitserland zijn de kalkrijke gebergten van de Jura in Frans-Zwitserland het Mekka van de landmolluskenverzamelaar. Ik heb de beste herinneringen aan de omgeving van St. Cergue (kanton Vaud) tijdens de verregende zomer van 1950, de niet ten onrechte morrende medereizigers ten spijt. Verreweg de beste plaats in Zwitserland was de Taubenlochschlucht bij Bözingen (Biel, kanton Bern); dit is een zeer nauwe en rijk begroeide kloof die men tegen betaling kan betreden en waar men een tegen de rotswand aangebracht voetpad door de nauwe spleet kan volgen - op de wanden treft men een zeer rijke landmolluskenfauna aan, die men maar behoeft te oogsten (1954); Verder heb ik ook altijd heel goede ervaringen opgedaan in Zuid-Zwitserland in het kanton Tessin aan de Italiaanse grens.

In Frankrijk profiteerde ik in 1951 van een verregende studentenexcursie in de Vogezen (vnl. Vallée de Munster, Dépt. Haut-Rhin); met de toen beperkte mogelijkheden tot verplaatsing bracht ik toch nog een mooie collectie (ca. 40 soorten) bijeen. Mijn eerste kennismaking met de Middellandse Zee was in 1952 en wel bij St. Jean Cap Ferrat, waar toen de nog onaangetaste rijkdom van het littoraal bemonsterd kon worden als afwisseling van het verzamelen van landmollusken in de kuststrook.

In Skandinavië moet men beschikken over mogelijkheden tot dreggen om de zeer rijke mariene fauna te onderzoeken; aan deze rotskusten met hun diepe inhammen is maar zelden een strandje te vinden. Ik heb enige malen (1967, 1971, 1978) het voorrecht gehad met studenten in de fjorden van Zweden (Gullmarfjord) en Noorwegen (Trondheimsfjord, omgeving van Narvik en Tromsø) te kunnen werken; het littoraal is daar rijk en boeiend, maar niets vergeleken met wat men met een redelijk uitgerust onderzoekingsvaartuig kan ophalen (Gullmarfjord: ca. 95 soorten mollusken; Trondheimsfjord ca. 100 soorten; omgeving Tromsø ca. 100 soorten).

Wat betreft Groot Brittannië, dit land heeft ongetwijfeld de rijkste mariene fauna van West-Europa met kusten aan oost- en westzijde en een enorme variatie van voor mollusken geschikte biotopen. Men dient zich echter van te voren grondig op de hoogte te stellen van de mogelijkheden en vaak is het noodzakelijk te dreggen, wat overigens al kan vanaf kleine bootjes. De beroemde Lemche van het museum te Kopenhagen dregde altijd vanuit een roeibootje (waarbij zijn vrouw dan wel moest roeien!). Ik heb weinig ervaring van het verzamelen van mollusken in dit land; ik ben te gauw afgeleid door het mooiste landschap van de hele wereld, het onuitputtelijke culturele erfgoed, geschiedenis, (andere) fauna en flora ... Met een studentenexcursie naar Wales konden wij kennis maken met de mariene fauna van het in Noordwest-Wales gelegen eiland Anglesey. Wij beschikten toen over goed eigen vervoer (Volkswagenbusjes) en konden zo in de loop van een kleine drie weken in 1975 vrijwel de gehele kust van dit mooie eiland onderzoeken - een samenstel van rotskust, zandstranden en rustige baaien, vooral in het zuidwesten. De lijst van zeemollusken vermeldde tenslotte totaal 94 soorten; merkwaardig was dat enkele dregtochten met een onderzoekingsvaartuig vrijwel geen soorten aan de lijst toevoegden.

Het heeft weinig zin vindplaatsen buiten Europa aan te geven; in alle gevallen is het zonder meer raadzaam tijdig locale contacten aan te schrijven. Voor zuidelijk Afrika ben ik gaarne bereid inlichtingen en adressen te geven. Soms kan men op enigszins toeristisch getinte stranden bij plaatselijke handelaartjes mooie dingen kopen. In januari van dit jaar kwamen wij op het Kutastrand van Zuid-Bali een vissertje tegen die allerhand spectaculaire locale zeeschelpen voor spotprijsjes aanbood; deze mensen maken soms een aardige bijverdienste door voor hun waardeloze afval aan belangstellende buitenlanders te verkopen. We kochten slechts vier prachtige, onderling sterk verschillende, Cypraea tigris; de onderhandelingen verliepen vlot door vraag- en aanbodprijzen in het zand te schrijven. De man had ook nog o.a. mooi materiaal van Pterocera.

Tot besluit wil ik U een belevenis uit het droge en hete Arizona in de Verenigde Staten niet onthouden. Deze woestijnstaat levert ogenschijnlijk weinig aan slakken op, tenminste als men niet de juiste kennissen heeft. Ik had het voorrecht in 1973 met een team Amerikaanse malacologen met klinkende namen als Bequaert, Mead en Miller, een dagtocht naar verschillende geïsoleerde bergmassieven in de woestijn te maken. Hier wist men een rijke landmolluskenfauna te tonen die betrekkelijk kleine, daartoe geschikte, maar soms zeer verborgen, plaatsen bewoont; bovendien heeft deze fauna soms een zeer eigen karakter (endemisme) als gevolg van de stricte isolatie.

Samenvattend luidt mijn advies: zorg voor plaatselijke inlichtingen of gidsen, dan is een goed resultaat verzekerd.

A.C. van Bruggen

II

Spanje:

1 - Baai van Rosas, NO Spanje: (a) In Rosas, vooral oostelijk van het stadje.
(b) Aan de andere zijde van de baai bij La Escala, in de richting van de jachthaven.
2 - Alicante. Het strandje voor de camping Bahia, bij aflandige wind.
3 - Santa Pola, 15 km Z. van Alicante. Het strand voor de boulevard.
4 - Fuengirola, 30 km ZW. van Málaga. Voorbij het dorp, vanaf Mare Nostra tot aan de punt bij het vuurtorentje.
5 - Laredo, halverwege Bilbao en Santander. Noordkant van de baai; mooi vlak zandig strand.

Portugal:
1 - Marina, ca 1,5 km oostelijk van Olhão, Algarve.
2 - Quarteira, ca 20 km westelijk van Olhão. Ca 2 km oostelijk van het dorp, waar een beekje in zee komt.

A. Haandrikman

III

El Djemila, Algerije. 225 soorten (1975). 45 soorten Rissoïdae (o.a. Alvania subaureolata, A. weinkauffi, A. sculptilis, A. algeriana); 30 soorten Pyramidellidae (o.a. Turbonilla rosea, Chrysallida clathrata); voorts o.a. Gibbula drepanensis, G. tingitana Pall., Ersilia mediterranea, Crassopleura maravignae.

Sfax, Tunesië. 180 soorten (1973). Zie ook PALLARY, 1904. - J. conchyl., Paris, 52: 212-248, pg. 213. 30 soorten Rissoïdae (o.a. Rissoa munda, R. spongicola, R. monterosatoi, R. torquilla, R. paradoxa); 22 soorten Pyramidellidae (o.a. Turbonilla pallaryi, T. tenuis, T. mirifica); vrijwel alle specifieke/endemische soorten uit de golf van Gabès, zoals "Bela" taprunensis, Ocenebra hybrida, Gibbula barbara, G. succinctus, Jujubinus unidentatus, Eulima praecurta. Zie ook het overzichtsartikel van F. Ghisotti in Conchiglie VIII (1972): 63-89; 101-113; 133-144.

Es Pujols, Formentera, Balearen, Spanje. 160 soorten (1972). 30 soorten Rissoïdae (o.a. Alvania scabra, A. simulans, A. tenera, Cingula pseudocingulata, C. pulcherrima, C. maculata, C. alleryana); 15 soorten Pyramidellidae (o.a. Evalea spiridonae, E. warreni, Odostomia erjaveciana); verschillende soorten Mangelia, Philbertia, Raphitoma.

J.J. van Aartsen